

STRATÉGIA ROZVOJA ĽUDSKÝCH ZDROJOV
V SEKTORE TEXTIL, ODEVY, OBUV A SPRACOVANIE KOŽE
V HORIZONTE 2030

MANAŽÉRSKE ZHRNUTIE

február, 2022

PRÍHOVOR PREDSEDNÍČKY SEKTOROVEJ RADY ERIKY LŐRINCZOVEJ

(Gemtex a.s.)

Slovenský textilný, odevný, obuvnícky a kožiarsky priemysel má nezastupiteľnú úlohu v národohospodárskom komplexe. Na Slovensku má dlhodobú tradíciu, patrí k najstarším odvetviám spracovateľského priemyslu. Sektor výroby textilu, odevov, kože a obuvi však nemá svoje zastrešenie v štruktúre Ministerstva hospodárstva SR.

Práve doba pandémie ukázala, aká dôležitá je úloha nášho odvetvia. Je jedným z najviac dynamických priemyslov, ktorý musí reagovať na požiadavky doby, nakoľko sa stal módnym priemyslom. To si vyžaduje inovatívne metódy vo výrobných procesoch, v technológiách, ako aj nových materiáloch. Zároveň je potrebné neustále zvyšovanie znalostí a zručností zamestnancov.

A projekt SRI tak svojim spôsobom vyplnil medzeru v informačnom zázemí pre prácu subjektov odvetví a pokúša sa naformulovať rozhodujúce smery rozvoja odvetví vo väzbe na posilnenie ich konkurenčnej schopnosti v kontexte celouňijného smerovania. Zásľuhu na tom má predovšetkým aktívna práca Sektorovej rady pre textil, odevy, obuv a spracovanie kože.

ORGANIZÁCIE ZASTÚPENÉ V SEKTOROVEJ RADE

- > Integrovaný odborový zväz
- > Gemtex, a.s.
- > TPS Slovakia s.r.o.
- > Trenčianska regionálna komora SOPK
- > Štátny inštitút odborného vzdelávania
- > Makyta a.s.
- > Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení SR
- > MODEX, a.s.
- > eterna, s. r. o.
- > VULKAN Partizánske a.s.
- > Ministerstvo hospodárstva SR
- > Stredná odborná škola Púchov
- > Stredná odborná škola polytechnická Jana Antonína Baťu Svít
- > Trenčiansky samosprávny kraj
- > Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne, Fakulta priemyselných technológií
- > VÚTCH-CHEMITEX, spol. s.r.o.
- > SALTRA, s. r. o.
- > ECCO Slovakia, a.s.
- > Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Prešov

KLÚČOVÉ INOVAČNÉ A TECHNOLOGICKÉ ZMENY V SEKTORE OVPLYVŇUJÚCE ĽUDSKÉ ZDROJE

- > Smart oblečenie
- > Ekologické materiály (konopné vlákna, ľan, vlákna z rôznych produktov rastlinného pôvodu ako napr. kávové zrná, ananás, banány, žihlava atď.)
- > Ekologické farbenie materiálov
- > 3D technológie a materiály v textilnom, odevnom a obuvníckom priemysle
- > Elektrifikácia tkanín
- > Digitálne oblečenie a obuv
- > Super elastická pena pre odľahčenie bežeckú obuv
- > Digitalizácia a virtuálne navrhovanie odevov a obuvi
- > Druhotné spracovanie textilného, plastového a koženého odpadu až po odevnú a obuvnícku výrobu bez odpadu
- > Technologické inovácie strojného vybavenia
- > Smart obuv
- > Inovatívna farebná povrchová úprava zvrškov a podošiev

POVOLANIA S OČAKÁVANÝM NAJVÄČŠÍM VPLYVOM INOVÁCIÍ

- > Špecialista vo výskume a vývoji v textilnej a odevnej výrobe
- > Špecialista konštruktér v odevnej výrobe
- > Odevný dizajnér
- > Špecialista technológ v odevnej výrobe
- > Špecialista technológ v textilnej výrobe
- > Návrhár textilných materiálov
- > Technológ farbiacich procesov (kolorista)
- > Operátor stroja na farbenie a bielenie tkanín a odevov
- > Špecialista technológ v kožiarskej výrobe
- > Dizajnér obuvi
- > Špecialista vo výskume a vývoji v obuvníckej a kožiarskej výrobe
- > Modelár obuvi a kožiarskych výrobkov
- > Špecialista technológ v obuvníckej výrobe
- > Výrobca technických textílií
- > Špecialista riadenia kvality v textilnej a odevnej výrobe
- > Operátor stroja na pranie a chemické čistenie textilu
- > Operátor stroja na prípravu vlákien a pradenie (pradiar)
- > Majster (supervízor) v textilnej a odevnej výrobe
- > Špecialista riadenia textilnej a odevnej výroby
- > Technik textilnej a odevnej výroby
- > Riadiaci pracovník (manažér) v obuvníckej a kožiarskej výrobe

MANAŽÉRSKE ZHRNUTIE

ANOTÁCIA

Sektorová rada pre textil, odevy, obuv a spracovanie kože (ďalej len „Sektorová rada“) spracovala Stratégiu rozvoja ľudských zdrojov v sektore textil, odevy, obuv a spracovanie kože v horizonte 2030 (ďalej len “Stratégia”) – komplexný strategický materiál pomenúvajúci kľúčové sektorové výzvy a vízie v oblasti ľudských zdrojov v sektore. Stratégia obsahuje vnútornú a vonkajšiu analýzu sektora, zahŕňa dátové zhodnotenie budúceho vývoja ľudských zdrojov v sektore a načrtáva predikciu jeho vývoja s ohľadom na inovácie a trendy.

Prvá, analytická kapitola Stratégie (základné informácie o sektore a komponenty definovania sektorovej stratégie rozvoja ľudských zdrojov) je zložená z charakteristiky a poslania sektora, strategickej analýzy sektora, ktorý zahŕňa aj PESTLE a SWOT analýzy, predpokladaných vývojových tendencií v sektore do roku 2030 s dosahom na ľudské zdroje a manažérskeho zhrnutia.

Druhá, aplikačná kapitola obsahuje vývojové trendy, sektorové opatrenia identifikované v jednotlivých oblastiach a aktivity na ich implementáciu. K aktivitám sú priradené zodpovedné subjekty, termíny ich plnenia, monitorujúci subjekt a predpokladané zdrojové zabezpečenie.

ANALYTICKÁ ČASŤ

Textilná výroba dlhodobo plnila úlohu najmä dodávateľa základného materiálu pre výrobu odevov. Spomedzi ostatných odvetví ekonomiky je na strane vstupov pre-

viazaná predovšetkým na automobilový priemysel, stavebníctvo, sektor mechanických, elektrických a elektro-technických zariadení, nábytkársky priemysel, obuvnícky priemysel, poľnohospodárstvo, železničnú a leteckú dopravu, šport, zdravotníctvo, farmaceutickú výrobu. V posledných desaťročiach prešiel slovenský textilný priemysel zložitým obdobím transformácie a reštrukturalizácie. V tomto období stratil významnú časť svojich kapacít, výkonov a zamestnancov. Zásadne sa však pritom zreštrukturalizovala výroba. Výrobné portfólio sa zmenilo od klasických textilných výrobkov (priadze, tkaniny, koberce, bytový textil) predovšetkým smerom ku kooperačným produktom pre ostatné sektory ekonomiky a technickým textíliám s vysokou produktivitou práce.

Odevný priemysel predstavuje podstatnú časť spracovateľského priemyslu v Európskej únii, preto je dôležitým článkom v štruktúre národného hospodárstva Slovenskej republiky. V ekonomike krajiny patrí do tzv. sekundárneho sektora. Odvetvie však preukázalo schopnosť reagovať a začalo dlhý a náročný proces reštrukturalizácie, modernizácie a technologickej inovácie, čo vedie k zvýšeniu vlastnej konkurencieschopnosti a väčšej špecializácii na výrobu produktov s vysokou pridanou hodnotou.

Kožiarsky a obuvnícky priemysel má na Slovensku dlhodobú tradíciu, avšak pozícia sektora v produkcii a zamestnanosti slovenského priemyslu sa posledné desaťročia zoslabuje. Zoslabovanie súvisí predovšetkým s dynamickým rozvojom moderných odvetví v štruktúre priemyslu na Slovensku a silnou medzinárodnou konkurenciou. Silná

medzinárodná konkurencia v oblasti obuvi buduje na silnej značke a technologických inováciách, čo v SK obuvníckom priemysle absentuje. V roku 2019 podniky v sektore textil, odevy, obuv s pracovanie kože na SK vôbec neinvestovali do vedy a výskumu.

Zoslabovanie súvisí aj s vývojom výroby a zamestnanosti v samotnom odvetví a tiež aj s absenciou profesijnej organizácie zastrešujúcej obuvnícky a kožiarsky priemysel, ktorá by poskytovala odbornú podporu a pomoc firmám a podnikateľom v tomto odvetví. Kožiarsky a obuvnícky priemysel je na Slovensku ťažiskovo orientovaný na výrobu obuvi (detská, dámska a pánska obuv určená na denné nosenie, spoločenské príležitosti a voľný čas, pracovná, ochranná a domáca obuv). Výroba obuvi zabezpečuje 90 % produkcie tržieb odvetvia. 10 % tržieb odvetvia pochádza z produkcie vyčiňovania a úpravy kože a výroby brašnárskych a sedlárskeho výrobkov.

Dátové zhodnotenie sektora

Sektor má v súčasnosti 0,8 %-ný podiel na tvorbe HDP v SR a tento podiel z dlhodobého pohľadu mierne klesá. Najvýznamnejšími spoločnosťami v sektore sú RIALTO s. r. o. a Gabor, spol. s r. o., ktoré spolu tvoria 10 % celkového HDP v sektore.

V sektore dominujú tuzemské podniky s 92 %-ným zastúpením a 56 %-ným podielom na zamestnanosti sektora. V sektore pracuje väčšia časť zamestnancov v tuzemských podnikoch aj napriek tomu, že v porovnaní s rokom 2015 podiel zahraničných podnikov v sektore vzrástol o 2 p. b. a záujem zahraničných investorov stále rastie. Zahraničné spoločnosti ponúkajú pre svojich zamestnancov o 26 % vyššie mzdy (935 EUR) ako tuzemské a majú o 7 % vyššiu produktivitu práce (17 tis. EUR za rok na pracujúceho).

Najdominantnejšou kategóriou spotrebiteľov produkcie je zahraničie s 84 % podielom na celkovej spotrebe produkcie sektora. Sektor produkuje 2 % pre domácu finálnu spotrebu, 61 % pre finálnu spotrebu v zahraničí, 14 % pre domácu medzispotrebu a 23 % pre medzispotrebu v zahraničí. Hlavnými spotrebiteľmi slovenskej produkcie v zahraničí sú Nemecko, Poľsko a krajiny mimo EÚ – Ukrajina, Vietnam, Srbsko, Malajzia a Egypt.

Sektor má podpriemerné investície do vedy a výskumu. Nemenej dôležité sú výdavky na inovácie. Sektor investuje do inovácií v priemere 12,6 tis. EUR na podnik. Celkovo sa sektor podieľa na celkových výdavkoch do inovácií v SR 1 %-om.

V roku 2020 prišlo na trh práce k sektorovým zamestnaniam 4 149 absolventov z korešpondujúcich odborov vzdelania a 11 % z nich odišlo za prácou do zahraničia (priemer SR je 9 %). Celková dodatočná potreba ľudských zdrojov v sektore bude v období rokov 2021 – 2025 na úrovni približne 4,5 tisíc osôb. Na tvorbe dodatočných pracovných príležitostí bude dominovať náhrada pracovných síl, ktorá bude tvoriť v priemere 86 % celkovej dodatočnej potreby. V sektore textil, odevy, obuv a spracovanie kože tak vznikne v dôsledku náhrady pracovných síl v priemere 800 pracovných príležitostí ročne.

V období rokov 2021 – 2025 príde na trh práce 19,1 tisíc absolventov stredných a vysokých škôl, ktorí ukončia štúdium v niektorom z korešpondujúcich odborov vhodných pre výkon zamestnaní v tomto sektore a nebudú pokračovať v štúdiu. Približne 65 % z prichádzajúcich absolventov budú tvoriť absolventi stredných škôl.

Z celkového počtu absolventov prichádzajúcich na trh práce pre sektor textil, odevy, obuv a spracovanie kože sa 4 % uplatňuje v tomto sektore a zvyšných 96 % si nachádza zamestnanie v iných sektoroch. Pri stredo-

školských absolventoch sa uplatňuje v sektore 5 % a pri vysokoškolských absolventoch 0 %. Hlavnými sektormi (mimo tohto sektora) využívajúcimi absolventov pre sektor textil, odevy, obuv a spracovanie kože sú pri vysokoškolských administratíva, ekonomika, manažment (40 %) a verejné služby a správa (12 %) a stredoškolských administratíva, ekonomika, manažment (18 %) a obchod, marketing, gastronómia a cestovný ruch (17 %).

Inovácie

V kontexte zavádzania inovácií a technológií do výroby a možnej náhrady ľudských zdrojov strojmi je potrebné dať väčší dôraz na kreativitu a ručnú prácu človeka. A zároveň však bude potrebné rekvalifikovať súčasných zamestnancov, ktorí by následne mohli obsluhovať robotické stroje. Digitalizácia zmení pracovný svet aj pracovné návyky – kľúčom k zabezpečeniu kvalifikovaných pracovných síl bude správne zamerané vzdelávanie a príprava pre trh práce, ako aj podpora celoživotného vzdelávania.

Inovácie a inovačné prvky napredujú každým dňom a ich rozmach postupne ovplyvňuje aj ľudské zdroje a požiadavky na zručnosti, ktorými majú pracovníci disponovať. Medzi kľúčové inovačné a technologické zmeny ovplyvňujúce sektor s vplyvom na ľudské zdroje patria:

- > 3D technológie a materiály v textilnom, odevnom a obuvníckom priemysle,
- > digitalizácia a virtuálne navrhovanie odevov a obuvi,
- > smart obuv,
- > digitálne oblečenie a obuv,
- > druhotné spracovanie textilného, plastového a koženého odpadu až po odevnú a obuvnícku výrobu bez odpadu,

- > ekologické farbenie materiálov,
- > ekologické materiály (konopné vlákna, ľan, vlákna z rôznych produktov rastlinného pôvodu ako napr. kávové zrná, ananás, banány, žihlava atď.),
- > elektrifikácia tkanín,
- > smart oblečenie,
- > super elastická pena pre odľahčenú bežeckú obuv,
- > technologické inovácie strojného vybavenia,
- > inovatívna farebná povrchová úprava zvrškov a podšiev.

Jedným z kritických činiteľov najviac ohrozujúcich sektor je stagnácia vývoja produktivity práce v posledných desiatich rokoch. Naopak, osobitne dôležitým kľúčovým činiteľom je vnútorná reštrukturalizácia smerom k náročnejším sortimentom s vysokou pridanou hodnotou a vyžadujúcim kvalifikáciu pracovnej sily, inovácie, výskum a vývoj.

Medzi ďalšie **kritické činitele** patria:

- > vysoká závislosť vývoja zamestnanosti na finálnom zahraničnom dopyte,
- > nedostatočný súlad vzdelávacieho systému s potrebami trhu práce,
- > nízka inovačná výkonnosť a najmä neuspokojivý stav v spoločnom definovaní inovačného smerovania (zamestnávateľia, príbuzné sektory, školy, výskum a vývoj),
- > nedostatočne motivujúce a konkurencieschopné pracovné podmienky pre mladú generáciu,
- > mimoriadne nízka miera zamestnanosti absolventov.

Kľúčové činitele zahŕňajú:

- > využitie možností, ktoré prináša digitalizácia a informačné technológie,
- > vnútorná reštrukturalizácia smerom k náročnejším sortimentom s vysokou pridanou hodnotou a vyžadujúcim vyššiu kvalifikáciu pracovnej sily, inovácie, výskum a vývoj,
- > zvládnutie zvýšených požiadaviek na osobitné kvalifikácie a zručnosti ľudských zdrojov v oblasti informačných technológií s dôrazom na digitalizáciu procesov, spracovanie dát a vytváranie komunikačných sietí, ktorými sú prepojené objekty a ľudia,
- > adaptácia na výzvy ekologizácie výroby a cirkulárnej ekonomiky,
- > zatriktívnenie pôsobenia a udržanie mladej generácie.

APLIKAČNÁ ČASŤ

Východiskovým bodom v Stratégii sú tri základné vývojové trendy v rámci ktorých boli zadefinované sektorové opatrenia a aktivity na ich implementáciu. Medzi najdôležitejšie patria napríklad:

1. Inovatívne materiály, postupy a moderné technológie ako cesta k zvyšovaniu pridanej hodnoty domáceho priemyslu a jeho kvalitatívnej konkurenčnej schopnosti.

- Zaradenie výučby podnikateľských kompetencií a informačných a komunikačných technológií do štátnych vzdelávacích programov v skupine odborov 31 a 32.
- Revízia a inovácia výkonových a obsahových štandardov v skupine odborov 31 a 32 v súlade s potrebami sektora.

- Zvýšenie motivácie žiakov k vzdelávaniu pre potreby sektora a uplatnenie sa v ňom.
- Zavedenie flexibilného systému financovania stredoškolského vzdelávania (normatívy podľa potrieb trhu práce).
- Aktívna účasť zamestnávateľov sektora výroby textilu, odevov, kože a obuvi pri koordinácii odborného vzdelávania a prípravy pre trh práce na úrovni VÚC a ÚPSVaR.
- Získanie kvalifikácie pre nekvalifikovaných pracovníkov neformálnym vzdelávaním aj informálnym učením sa.

2. Individualizácia (špecializácia) hromadnej výroby.

- Spoločné definovanie inovačného smerovania v sektore zamestnávateľmi, príbuznými sektormi, školami, organizáciami výskumu a vývoja a implementácia návrhov.
- Spolupráca zamestnávateľov s výskumnou a vývojovou základňou a uplatňovanie klastrovej politiky v sektore.

3. Návrat k naturálnym materiálom ako prostriedku na ochranu životného prostredia a medzisektorová spolupráca ako jeden zo spôsobov zabezpečenia kvalifikovanej pracovnej sily v sektore.

- Podpora neformálneho vzdelávania v oblasti environmentálnej problematiky s dôrazom na textilný, odevný, kožiarsky a obuvnícky priemysel. Realizácia exkurzií do subjektov zaoberajúcich sa recykláciou, resp. spracovaním odpadu z textilu, odevov, kože a obuvi.
- Identifikácia príbuznosti povolání pre rekvifikácie v sektore.

Ing. Malvína Dudášová
tajomníčka Sektorovej rady pre textil, odevy,
obuv a spracovanie kože

www.sustavapovolani.sk

TREMA

 MINISTERSTVO
PRÁCE, SOCIÁLNYCH
VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

 EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

 OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

Národný projekt Sektorovo riadenými inováčiami k efektívnemu trhu práce v Slovenskej republike sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Ľudské zdroje
www.esf.gov.sk | Kód projektu: NFP312031V679